

#1 Participatieve monitoring: samen meten, samen weten, samen handelen

Sessietrekkers: Gerald Jan Ellen (Deltares), Sander Meijerink (Radboud Universiteit) en Linda Carton (Radboud Universiteit)

Omdat de relatie tussen overheid en burger zich steeds verder ontwikkelt, zijn nieuwe vormen van participatie in opkomst. Deze workshop, georganiseerd door Gerald Jan Ellen (Deltares), Sander Meijerink (Radboud Universiteit) en Linda Carton (Radboud Universiteit) ging dieper in op participatieve monitoring. In het eerste deel is de meerwaarde van participatieve monitoring toegelicht. Gebaseerd op de ervaringen uit het onderzoeksprogramma Lumbricus en op de ervaringen met participatieve monitoring van luchtkwaliteit. In het tweede deel van de workshop gingen deelnemers interactief aan de slag met een casus en met Canvas, een tool die kan worden gebruikt om participatieve monitoring voor te bereiden.

Participatieve monitoring

Participatieve monitoring kan gezien worden als een proces waarin stakeholders gezamenlijk een monitoring protocol ontwikkelen en/of gezamenlijk meten en/of gezamenlijk data verzamelen en/of gezamenlijk data interpreteren en daar consequenties aan verbinden.

Er zijn verschillende motieven voor participatieve monitoring vanuit de overheid. Meestal gaat het om een combinatie van steun of draagvlak creëren, het bewustzijn vergroten, nieuwe kennis opdoen en voor extra menskracht zorgen. Bovendien kan participatieve monitoring worden ingezet als borging van een gebiedsproces. Dit vraagt wel om een goed 'verwachtingenmanagement'. Tot slot is het belangrijk om participatieve monitoring te zien als een middel en niet als een doel op zich. Dit doel kan divers zijn – zie boven – maar de kracht van participatieve monitoring zit hem vaak in de combinatie/kruisbestuiving van informatiebronnen en kennisuitwisseling tussen verschillende partijen.

Ervaringen met participatieve monitoring van luchtkwaliteit

In het project *Smart Emission* is onderzoek gedaan naar burgerwetenschap en luchtkwaliteit monitoring in de stad Nijmegen. Dit is een interactief proces geweest met burgers en experts. Er waren verschillende motivaties voor deelnemers om deel te nemen aan deze vorm van *citizen science* voor luchtkwaliteit:

- zorgen over luchtkwaliteit in de buurt
- vragen over bronnen en hun gezondheidseffecten

- luchtkwaliteit hoger op maatschappelijke en politieke agenda willen krijgen
- interesse in techniek en/of het zelf meten
- nieuwsgierigheid
- samenwerken aan een gedeeld doel.

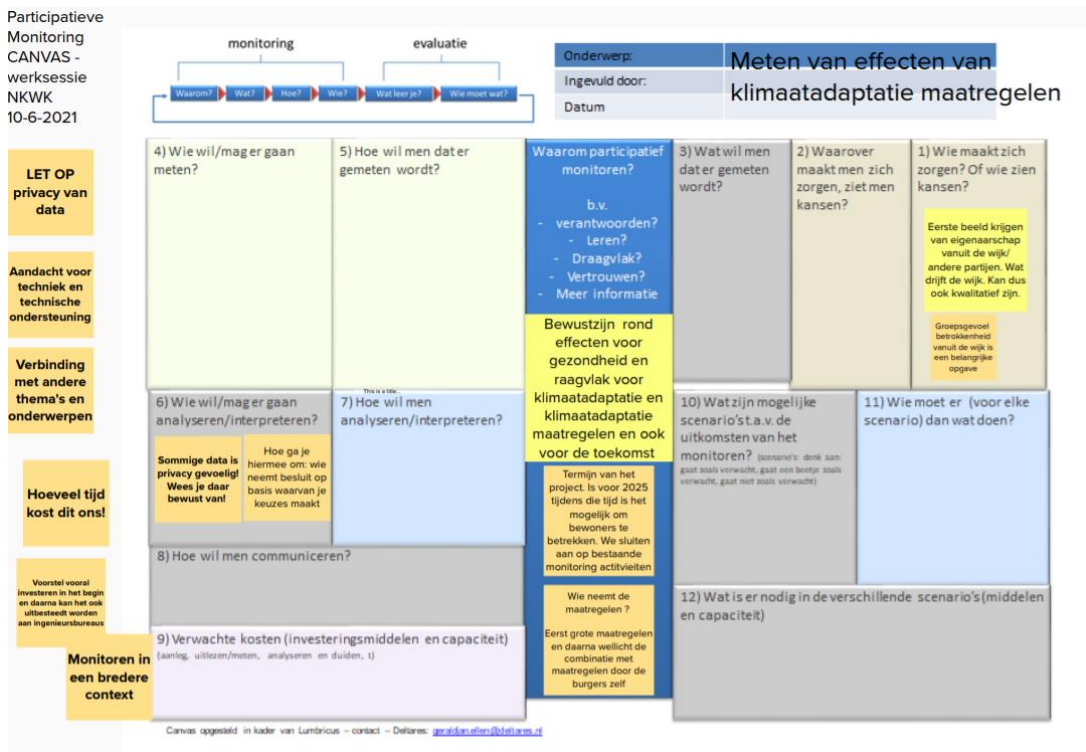
Er kan een aantal lessen uit dit voorbeeld van participatieve monitoring worden gehaald:

- er is een organisatorische variatie tussen initiatieven, dit vraagt om maatwerk
- een dialoog vergt organisatie en tijd
- ontwikkel informatie infrastructuur voor dataverwerking & datakwaliteit
- maak duidelijk wie welke taken en verantwoordelijkheden heeft. Zowel de interne als externe organisatie.

Interactief aan de slag met Canvas

Een van de vragen die in het eerste deel naar voren kwam, is hoe je ervoor zorgt dat meetgegevens betrouwbaar zijn. Dit is een van de vragen die ook in Canvas aan de orde komt. Canvas is een tool die kan worden gebruikt om participatieve monitoring voor te bereiden. Canvas helpt je een duidelijk beeld te krijgen van waarom je participatief wilt monitoren, en wat daarbij komt kijken. In deel 2 van de sessie is de Canvas gebruikt om een door een van de deelnemers ingebrachte casus verder uit te werken.

Deze casus ging over het meten van de effecten van klimaatadaptatie maatregelen (zie figuur 1, hieronder). Het doel van participatieve monitoring is in deze casus vooral om bewustzijn rondom klimaatadaptatie te creëren. Een van de vragen die we stellen is: "wie zouden willen meten, wie hebben er zorgen of zijn geïnteresseerd?" Een van de voorstellen tijdens de sessie is om aan te haken bij al bestaande initiatieven waarin luchtkwaliteit wordt gemeten door een aantal actieve burgers. Verder kunnen contacten worden gelegd met basisscholen en andere organisaties die hier ook aan bij willen dragen.

Figuur 1: Canvas – werksessie participatieve monitoring, gebruikt tijdens deel 2

Vervolgens ging het er in de sessie over dat het belangrijk is om samen met burgers de data te analyseren en dat het interessant kan zijn om data te vergelijken met al bestaande data. Daarbij is het belangrijk om je te realiseren dat data ook privacygevoelig kan zijn. Een belangrijke vraag is: Hoe ga je om met privacy issues?

Tot slot zijn we dieper ingegaan op hoeveel tijd zo'n project kost qua begeleiding. Vaak wordt er in het begin gesubsidieerd. Maar hoe kun je zo'n participatief project voortzetten als de subsidie is beëindigd? In deze casus past de monitoring ook in het kader van de omgevingsvisie. Dat biedt kansen voor blijvende, structurele aandacht voor monitoring. Als het eenmaal gaat lopen is de kans groter dat er genoeg bewustzijn is gecreëerd, waardoor er blijvende aandacht voor de monitoring is.

Het was een leerzame sessie, met nieuwe inzichten over onder andere privacy en de looptijd van een project en het belang van aandacht voor de data-/techniekuitwerking. Deze input en reacties kunnen we gebruiken om Canvas te verbeteren. Hopelijk weten deelnemers in de toekomst nu ook beter hoe participatieve monitoring kan worden gebruikt.

Relevante links

- Deltafact: <https://www.stowa.nl/deltafacts/lumbricus-klimaatrobuuste-hogere-zandgronden/implementeren-en-uitvoeren-hoe-regelen-we-1>
- Voorbeeld: Platform/Toolbox citizen science: <https://www.kobotoolbox.org/>
- Voorbeeld: delen van data door burgers met commerciële sensoren (vooral weer gerelateerd): <https://weathermap.netatmo.com/>
- Nationale overheid op gebied van luchtkwaliteit: RIVM Samen Meten programma en portal:
  - <https://www.samenmetenaanluchtkwaliteit.nl/>
  - <https://samenmeten.rivm.nl/dataportaal/>
  - <https://www.samenmetenaanluchtkwaliteit.nl/>
- Eindhoven *citizen science* luchtkwaliteit: <https://aireas.com/>
- Nijmegen project *Smart Emission* 1 en 2: <https://smartemission.ruhosting.nl/> en <https://www.nwo.nl/projecten/17643-0>
- Maastricht, Nijmegen en Delft luchtkwaliteit: <https://www.ohnics.online/kaart/>
- Europees platform uit *Open Knowledge Lab Stuttgart*: <https://sensor.community/en/>
- *Marine Litter Watch*, Europees platform over strand schoonmaakacties plastic opruimen: <https://www.eea.europa.eu/themes/water/europes-seas-and-coasts/assessments/marine-litterwatch/data-andresults/marine-litterwatch-data-viewer>
- Biodiversiteit monitoren: platform waar burgers kunnen meedoen met burgerwetenschap voor bijv. tellingen: <https://waarneming.nl/>